

L-Eżamijiet Annwali għall-Iskejjel Sekondarji 2022

IL-HDAX-IL SENA IL-MALTI (Karta 1) IL-HIN: Siegħa u tliet kwarti

Għall-istudent/a:

- 1. Wieġeb it-taqsimiet kollha tal-karta.**
- 2. Ikteb b'Malti tajjeb u idjomatiku.**
- 3. Tikteb xejn fuq il-karta tal-eżami.**
- 4. Ikteb it-tweġibiet fuq il-ktejjeb li se tingħata.**

L-EWWEL TAQSIMA

(25 MARKA)

Il-Komponent

*Ikteb **madwar 350 kelma** fuq **wieħed** minn dawn is-sugġetti.*

1. L-edukazzjoni hija l-aqwa arma li jista' jkollu l-bniedem. Iddiskuti.
2. Xena impressjonanti.
3. Ħadt lill-ħbieb tiegħi dawra bid-dgħajsa li kont għadni kemm xtrajt.
Irrakkonta x'għara.
4. Il-perikli.

A. Fehim it-Test

Aqra s-silta li ġejja u wieġeb il-mistoqsijiet ta' wara fi kliemek.

Ftit tax-xhur ilu, Thomas Nail ippubblika l-ktieb tiegħu *Theory of the Border*, li fih jagħmel sensiela ta' osservazzjonijiet dwar il-fruntieri – il-ħafna fruntieri – li jinsabu f'ħajjitna. L-istudju tal-fruntieri huwa interessanti għaliex, bħal studji oħrajn, iġibna konxji ta' ħwejjeġ ovvji, ovvji tant li jaħarbulna. Pereżempju l-ironija li f'dan il-punt storiku meta l-mezzi ta' trasport saru tant effikaċi, u meta l-bniedem tant jista' jiċċaqilaq, il-fruntieri mmultiplikaw irwieħhom f'tentattiv biex il-bniedem jirrestringi l-moviment tal-bniedem.

Iċ-ċaqilaq, il-moviment, il-mixi huma ħtieġa bażika fil-bniedem. Imqar meta s-soċjetajiet, fil-maġġoranza tagħhom, saru sedentarji, il-moviment jibqa' bżonn, tant li huwa meqjus bħala dritt fundamentali. Izda dan il-moviment huwa dejjem limitat u ristrett, konfinat mill-fruntieri fiżiċi, astratti u immaġinarji li jdawruna l-ħin kollu f'ħajjitna.

Waħda mill-osservazzjonijiet interessanti li jagħmel Nail fil-ktieb tiegħu hija li mhuwiex il-bniedem biss li jiċċaqilaq imma anki l-fruntieri. Kważi tinħass kontradittorja li fruntiera tiċċaqilaq, appuntu għax fruntiera nistħajluha bħala xi ħaġa fissa minnha nfisha u wkoll fir-rwol tagħha biex tiddefinixxi u tiffissa spazju, reġjun, żona, qasam. Imma attwalment il-fruntiera tiċċaqilaq. F'dawk il-fruntieri mmarkati min-natura, bħal xmajjar, muntanji, foresti, baħar u linji naturali oħrajn, hemm ċaqilaq naturali li jibda jsir evidenti maż-żmien.

Fruntieri artiċċjali wkoll jistgħu jiċċaqilqu. Hemm każi li fihom iċ-ċnut u l-ħitan, il-wire tal-metall li jgħaddu l-fruntiera, tista' tiġrilhom jew issirilhom il-ħsara. Jew inkella l-proċessi politiċi, bis-saħħa ta' trattati, gwerer u aktar trattati jibdlu l-fruntieri ta' pajjiż. Pereżempju jekk wieħed iħares lejn il-mapep tal-Ewropa matul is-snin jintebaħ kemm iċċaqilqu l-fruntieri li 'jiffissaw' il-pajjiżi differenti. U dan ma seħħ fl-antik u fl-Ewropa biss. Il-fruntieri bejn il-Palestina u l-Iżrael għadhom jiġu definiti u ridefiniti mill-ġdid kontinwament, biex nieħdu eżempju wieħed u aktarx l-aktar ovvju.

Imma hemm ukoll il-fruntieri etniċi, minbarra dawk ta' klassi soċjali, ġens u orjentazzjoni sesswali. U dawn ukoll jiċċaqilqu. Anki l-fruntieri li ħloqna aħna l-Maltin iċċaqilqu. Il-fruntieri bejnna u l-barrani, pereżempju, m'għadhiex l-istess li kienet qabel. Sa ftit taż-żmien ilu, il-fruntiera kienet waħda tradizzjonali bejn il-Malti awtomatikament Kattoliku u l-Għarbi awtomatikament Musulman. Barranin oħrajn kellhom il-permess immaġinarju li jaqsmu l-fruntiera immaġinarja.

Imma llum il-ġurnata, bil-paniku li anki l-mezzi tax-xandir qegħdin irewħu biex jikber, il-fruntiera m'għadhiex bejn il-Malti u l-Għarbi, jew il-Malti u l-iswed biss, jew il-Malti u l-vjaġġatur bil-passaport f'idu, imma saret bejn il-Malti u l-"Barrani". U allura l-fruntiera tkompli tiċċaqilaq.

(Silta adattata minn "*Il-Fruntieri*" ta' Immanuel Mifsud minn *Illum*)

Fi kliemek wiegeb il-mistoqsijiet fuq dak li għadek kif qrajt.

1. X'inhi l-ħaġa ovvja li l-kittieb Thomas Nail irid iġibna konxji tagħha?
2. Semmi **żewġ** affarijiet li jxekklu lill-bniedem mid-dritt fundamentali tal-moviment.
3. Fi kliemek għid għaliex il-kittieb jgħid "tinħass kontradittorja li fruntiera tiċċaqlaq".
4. Barra l-ħsara fiżika li tista' tigrilhom jew issirilhom, semmi **żewġ** affarijiet li jwasslu għaċ-ċaqliq tal-fruntieri artifiċjali.
5. Xi jrid ifisser il-kittieb meta jgħid li illum il-fruntiera saret bejn il-Malti u l-"Barrani"?
6. Għid fi kliemek x'messaġġ irid jgħaddilna l-awtur b'din il-kitba.

(2 marki kull waħda = 12-il marka)

B. Għarfien il-lingwa

1. Liema **kelma** jew **frażi** fis-silta għandha din it-tifsira.
 - a. żdiedu ħafna (*mill-ewwel paragrafu*)
 - b. il-ħin kollu (*mir-raba' paragrafu*)(2 marki kull waħda = 4 marki)
2. Agħti tifsira lill-**kliem** li għandu linja taħtu skont is-sens tas-silta:
 - a. fir-rwol tagħha biex tiddefinixxi u tiffissa spazju, reġjun, żona... (para. 3)
 - b. bil-paniku li anki l-mezzi tax-xandir qegħdin irewħu biex jikber...(para. 7)(2 marki kull waħda = 4 marki)
3. Liema hi l-**frażi** mit-tieni paragrafu li turina li n-nies illum ma tantx għadhom jiċċaqlaqu? (2 marki)

IT-TIELET TAQSIMA

(14-IL MARKA)

Il-Grammatika

Aqra din is-silta u wiegeb il-mistoqsijiet.

Pawlu flimkien ma' ħutu ddeċieda li jaqbad il-mogħdija li twassalhom sat-trejqta ta' Wied is-Sewda. Mat-triq ipprova jgħid kelmtejn ma' ħutu iżda donnu ħadd ma ried jittellem għax kien għadu mibluġġ b'dik ix-xena makabra li kien ra. Ix-xemx kienet qiegħda tgħanni fl-aqwa tagħha kif taf tagħmel fl-eqqel ta' Lulju, iżda fit-telfa li kienu ma ħassew xejn. Damu jimxu sakemm iltaqgħu mal-ewwel persuna u rrakkontawliha dak li kien ġara f'tit qabel. F'daqqa waħda jisimgħu splużjoni oħra!

1. Ohroġ nom minn *ddeċieda*.
2. Ta' liema forma hu l-verb *twassalhom*?
3. Mis-silta, sib partiċipju passiv singular.
4. Ohroġ iz-zokk morfemiku ta' *rrakkontawliha*.
5. Mis-silta, sib diminuttiv.
6. Ohroġ verb fil-perfett fit-tielet persuna singular maskil tas-seba' forma min-nom *telfa*.
7. Mis-silta, sib aġġettiv fis-superlattiv.
8. Ohroġ l-għerq ta' *iltaqgħu*.
9. Mis-silta, sib nom mimmat.
10. Ohroġ nom singular minn *tgħanni*.
11. Agħti l-imperattiv singular ta' *jisimgħu*.
12. Mis-silta, sib stat kostrutt.
13. Aqleb *tgħanni* fl-ewwel persuna plural, fil-perfett.
14. Mis-silta, sib kelma fl-għadd imtenni.

(marka kull waħda = 14-il marka)

Ir-Rapport

*Ikteb **madwar 80 kelma** fuq **wieħed** mis-suġġetti li ġejjin. Agħti titlu lir-rapport. Jekk ser tuża ismijiet ara li jkunu fittizji.*

- a. L-iskola tagħkom organizzat serata sabiex fiha l-istudenti setgħu juru t-talenti tagħhom. Ikteb rapport dwar dan l-avveniment, sabiex jidher fir-rivista tal-iskola tagħkom.

Jew

- b. Fi tmiem il-ġimgħa ntlemtet balena kbira tgħum qrib il-kosta ta' Ċirkewwa u hafna nies marru sabiex jarawha. Ikteb rapport dwar x'gara dakinhar, biex jiġi ppubblikat f'gazzetta lokali.

L-Ittra

*Ikteb **madwar 80 kelma** fuq **wieħed** minn dawn is-suġġetti. Uża l-ismijiet u l-indirizzi mogħtija.*

- a. Il-ġimgħa l-oħra tlift il-karta tal-identità u waħda mara sabitha u bagħtithielek bil-posta. Iktbilha ittra sabiex tiringrazzjaha u tgħidilha kemm evitatlek inkwiet.

Ismek: Paul/Paula Fenech

L-indirizz tiegħek: 4, Triq il-Ġmiel, San Ġiljan ĠLJ 6795

L-indirizz tal-mara: 92, Triq San Ġorġ, Ħal Far HFR 2053

Jew

- b. Għadek kemm rajt avviż mill-għaqda volontarja **Nagħtu Daqqa t'Id** għaliex jixtiequ li aktar nies jissiebħu magħhom sabiex jgħinuhom fil-ħidma tagħhom ma' nies fil-bżonn. Ikteb ittra elettronika lil din l-għaqda volontarja sabiex tgħidilha li tixtieq tidhol membru magħhom sabiex tgħin lil nies fil-bżonn.

Ismek: Marlene / Mark Pisani

L-indirizz elettroniku tiegħek: mpisani@skola.mt

L-indirizz elettroniku tal-għaqda: ndti@volontarjat.mt